

épített ki a moszkvai, berlini, weimari, varsói rokonintézményekkel. Különösen meleg szálak fűzték a prágai irodalmi múzeum (Strahov) munkatársaihoz. A weimari irodalmi múzeológiai központ munkásságát Goethe-emlékéremmel tüntette ki.

Nem feledkezett meg az anyagmentésről, a központi tájékoztató segédeszközök kialakításáról sem. Az ő felderítő tevékenységének köszönhető, hogy számos, Kölcsey Ferencről származó, ill. reá vonatkozó kézirat került be a Petőfi Irodalmi Múzeum, ill. más múzeumok kéziratáraiba. Nem rajta múlt, hogy a vidéki, irodalmi kéziratok anyaggal rendelkező múzeumok kincseit bemutató központi kézirat-katalógus nem készült el, – de ennek tervét ő vetette fel elsőnek. Halála akadályozza meg, hogy évek óta készülő Kölcsey-tanulmányát nem tudta befejezni. Az általa felderített anyag sok vonatkozásban új fényt vetett volna Kölcsey és családja életére.

Korán távozott el, de maradandó emléket hagyott maga után. Bármerre is forduljon a magyar irodalmi múzeológia útja, azokat a gondolatokat, melyeket Miklós Róbert szóban, írásban és tanítványai nevelésében kifejezett, nem lehet figyelmen kívül hagyni. S különösen élni fog példamutató szorgalma és lelkesedése, mellyel a magyar szellemi múlt emlékeit mentette, ápolta és gondozta.

TÓTH ANDRÁS

HAJDÚ RÁFIS GÁBOR
1944–1980

Sic erat in fatis.
(Ovidius)

Sokat ígérő (irodalomtörténeti, kritikai, szerkesztői) pályája nem teljesedett, nem teljesedhetett ki: a gyenge test nem bírta a lélekszabta szigorú követelmények terhét, elvérzett az önmarcangoló, önpusztító küzdelemben. Élete, munkássága így derékbatörten is példamutató, tanulságos – Ovidius igaz szavaival: „Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.” Hajdú Ráfis minden tettét (még ha tévedett is!) szigorú, etikus tartás, kérlelhetetlen felelősségtudat vezérelte. Nem tudott megbékélni a leírt (kimondott) szó hitelvesztésével, a mindent előntő verbalizmussal, az üresen csengő pátosszal; már egyetemi hallgató korában (két évig szemináriumi hallgatóm volt) kitűnt lényegkereső, tömör hozzászólásaival.

Rögös utat kellett megtennie a csepeli munkásnegyedből a tudományegyetemig, ahol (mint egyetemi oktató) rangos helyet foglalt el mind hallgatói előtt, mind tanártársai között. Sarkadi Imréről, a tragikus sorsú íróról (különös találkozás!) írt kismonográfiája (1973) már az érett, önállóan (konvenciómentesen) gondolkozó irodalomtörténész mutatja. E tanulmány az első, az egész pályát (viszonylag teljes képet adva) átölelő kísérlet a sokat vitatott Sarkadi-életmű irodalomtörténeti helyének felelős kijelölésére. A fiatal irodalomtörténész nem elégedett meg a tények regisztrálásával, szokatlanul bátran vitázva szinte minden addigi felfogással fogalmazza meg sajátosan egyéni koncepcióját. A drámaíró Sarkadit állítja az életmű központi helyére, novellái értékét is drámaiságukban látja. A pálya különböző szakaszait szembeállító „parasztíró” – „értelmiségi író” közkeletű felfogással szemben Sarkadit egyértelműen értelmiségi írónak tartja, aki később is paraszti hősei szemszögéből, szívében egy harmonikus világ utáni vággyal néz szembe a nihillel is, és méri fel kora negatívumait, ellentmondásait, égető, megoldásra váró problémáit. Lehet vitázni e koncepcióval, de eredetiségét vitatni aligha. E friss szemlélet, merész állásfoglalás jellemezte Szabó Lőrincről, Krúdy Gyuláról stb. (mindig vonzották az úgynevezett „problémás” írók) kialakított állásfoglalását is.

Elkötelezett irodalmár volt; benne élt a korban, nem idegenkedett az őszinte közéleti állásfoglalástól; a kritikát szolgálatnak tekintette, mint nagy elődje, példaképe, Bálint György. Szókimondó bírálatait az újjászervezett Kritikában olvashattuk először, majd a katedra nyugalmasabb levegőjét is felcserélte a redakcióval: előbb a Népszabadság belső munkatársa, utóbb a Kritika főszerkesztő helyettese. Kritikáiert (joggal vagy jogtalanul) sokan haragudtak rá, pedig tollát sohasem vezető személyes indulat. Szenvedélyesen szeretett vitázni, de ha úgy érezte, nincs igaza, készséggel adott helyt más véleményeknek. A József Attila-i „rendezni végre közös dolgainkat” elv vezérelte, ezért javasolta, hogy üljük körül az asztalt, és beszéljünk meg mindent nyílt, őszinte légkörben. Mindig segíteni akart, sohasem bántani. Írásai nem csupán a szűkebb értelemben vett szakmabeliekhez szóltak, mindenki számára hozzáférhetővé kívánta tenni a kultúrát, a művészetet. Ezért tört lándzsát a közérthetőség mellett a Mozgó Világ (1978) körkérdéseire adott válaszában is.

Hajdú Ráfi tragikus halála (bár tudtuk, hogy beteg) váratlanul érintett bennünket. Egy sokat ígérő, felfelé ívelő, tudósi, kritikusi pálya tört megint derékba. Ismét eggyel kevesebben vagyunk, és elgondolkozhatunk: Szükségszerű volt ez? Törődünk mi egymással eléggé? Csak harminchat éves volt!

KISPÉTER ANDRÁS